Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 5ης Δεκεμβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Ανταγωνισμός – Συμπράξεις – Άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Κάθετες συμφωνίες – Περιορισμός "ως εκ του αποτελέσματος" – Συμφωνία προβλέπουσα περιορισμούς όσον αφορά την εγγύηση για αυτοκίνητα οχήματα – Υποχρέωση της αρχής ανταγωνισμού να αποδείξει τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα – Πραγματικά και δυνητικά αποτελέσματα»

Στην υπόθεση C-606/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Administratīvā apgabaltiesa (διοικητικό εφετείο, Λεττονία) με απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Οκτωβρίου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

«Tallinna Kaubamaja Grupp» AS,

«KIA Auto» AS

κατά

Konkurences padome,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους Δ. Γρατσία, πρόεδρο τμήματος, I. Jarukaitis, πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, και Z. Csehi (εισηγητή), δικαστή,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– οι «Tallinna Kaubamaja Grupp» AS και «KIA Auto» AS, εκπροσωπούμενες από την I. Azanda, advokāte,

– η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Davidoviča και K. Pommere,

* Γλώσσα διαδικασίας: η λεττονική.

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Aguilera Ruiz,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους P. Berghe, I. Naglis και D. Viros,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ των «Tallinna Kaubamaja Grupp» AS και «KIA Auto» AS, αφενός, και της Konkurences padome (αρχής ανταγωνισμού, Λεττονία) σχετικά με πρόστιμο το οποίο επιβλήθηκε λόγω της συνάψεως κάθετης συμφωνίας προβλέπουσας περιορισμούς όσον αφορά την εγγύηση για αυτοκίνητα οχήματα.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του Konkurences likums (νόμου περί ανταγωνισμού), της 4ης Οκτωβρίου 2001 (Latvijas Vēstnesis, 2001, αριθ. 151), ορίζει τα εξής:

«Απαγορεύονται και είναι άκυρες από τη σύναψή τους οι συμφωνίες μεταξύ οικονομικών φορέων που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην επικράτεια της Λεττονίας, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών οι οποίες αφορούν:

[…]

7) πράξεις (ή παραλείψεις) μέσω των οποίων άλλος οικονομικός φορέας αναγκάζεται να εγκαταλείψει συγκεκριμένη αγορά ή μέσω των οποίων προκαλούνται εμπόδια σε ενδεχόμενη είσοδο άλλου φορέα σε συγκεκριμένη αγορά.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

4 Η KIA Auto, εταιρία εσθονικού δικαίου, είναι ο μοναδικός εξουσιοδοτημένος εισαγωγέας αυτοκινήτων οχημάτων μάρκας KIA στη Λεττονία. Η εν λόγω εταιρία επιλέγει και εγκρίνει τους εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους οι οποίοι διαθέτουν στο εμπόριο τα αυτοκίνητα οχήματα KIA και οι οποίοι τα επισκευάζουν στο πλαίσιο της εγγυήσεως που παρέχεται από τον κατασκευαστή ή τον εισαγωγέα.

5 Με απόφαση της 7ης Αυγούστου 2014, η αρχή ανταγωνισμού επέβαλε στην KIA Auto, λόγω παραβάσεως του άρθρου 11, παράγραφος 1, σημείο 7, του νόμου περί ανταγωνισμού, πρόστιμο ύψους 134 514,43 ευρώ, εκ των οποίων ποσό 96 150,92 ευρώ επιβλήθηκε αλληλεγγύως και εις ολόκληρον στην Tallinna Kaubamaja Grupp, ήτοι τη μητρική της εταιρία.

6 Η αρχή ανταγωνισμού έκρινε ότι η KIA Auto, ως εισαγωγέας εξουσιοδοτημένος από τον κατασκευαστή αυτοκινήτων οχημάτων μάρκας KIA, καθώς και οι εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι και επισκευαστές αυτοκινήτων οχημάτων KIA (στο εξής: εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι), συμφώνησαν ως προς τους όρους της εγγυήσεως υποχρεώνοντας ή παρακινώντας τους κυρίους των αυτοκινήτων, προκειμένου να εξακολουθήσουν να απολαύουν της εγγυήσεως για το αυτοκίνητο, να πραγματοποιούν στους εν λόγω εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους, κατά τη διάρκεια ισχύος της εγγυήσεως, κάθε προβλεπόμενη από τον κατασκευαστή τακτική συντήρηση και κάθε μη καλυπτόμενη από την εγγύηση επισκευή, καθώς και να χρησιμοποιούν γνήσια ανταλλακτικά KIA κατά την τακτική συντήρηση και τις επισκευές που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια ισχύος της εγγυήσεως.

7 Η αρχή ανταγωνισμού διαπίστωσε ως εκ τούτου την ύπαρξη κάθετης συμφωνίας όσον αφορά τους όρους εγγυήσεως εντός του δικτύου KIA, η οποία παρεμποδίζει, αφενός, την πρόσβαση των ανεξάρτητων επισκευαστών, όσον αφορά επισκευές μη καλυπτόμενες από την εγγύηση, στη λεττονική αγορά κατά τη διάρκεια ισχύος της εγγυήσεως για υπηρεσίες επισκευής και, αφετέρου, την πρόσβαση των ανεξάρτητων κατασκευαστών ανταλλακτικών στη λεττονική αγορά διανομής ανταλλακτικών, και η οποία περιορίζει των ανταγωνισμό μεταξύ των διανομέων ανταλλακτικών.

8 Η αρχή ανταγωνισμού έκρινε ότι η διαπιστωθείσα συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό ως εκ του αποτελέσματος, επισημαίνοντας συναφώς ότι ο απαιτούμενος βαθμός αποδείξεως δεν επιτάσσει να αποδειχθεί η ύπαρξη πραγματικών αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, κατά την αρχή ανταγωνισμού, τα αρνητικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα απορρέουν από την ίδια την φύση των περιοριστικών όρων της συμφωνίας, παρέλκει δε η απόδειξη των αποτελεσμάτων που όντως προκλήθηκαν.

9 Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης άσκησαν προσφυγή κατά της αποφάσεως βάσει της οποίας τους επιβλήθηκε πρόστιμο ενώπιον του Administratīvā apgabaltiesa (διοικητικού εφετείου, Λεττονία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, το οποίο απέρριψε την προσφυγή τους με απόφαση της 10ης Μαρτίου 2017.

10 Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Senāta Administratīvo lietu departaments (Ανωτάτου Δικαστηρίου, τμήματος διοικητικών διαφορών, Λεττονία), το οποίο αναίρεσε την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου με απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2021 και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του δευτέρου προκειμένου να αποφανθεί επ' αυτής εκ νέου.

11 Το Senāta Administratīvo lietu departaments (Ανώτατο Δικαστήριο, τμήμα διοικητικών διαφορών) έκρινε ότι το αιτούν δικαστήριο, κατά την εξέταση του ζητήματος αν, στην απόφαση περί επιβολής του προστίμου, η αρχή ορθώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συμφωνία απαγορευόταν λόγω των αποτελεσμάτων της, στηρίχθηκε σε κριτήρια εκτιμήσεως ανακριβή σε σχέση με εκείνα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε περίπτωση περιοριστικών αποτελεσμάτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι το αιτούν δικαστήριο δεν είχε τη δυνατότητα να εκτιμήσει ορθώς αν η εν λόγω απόφαση ήταν αρκούντως αιτιολογημένη.

12 Το αιτούν δικαστήριο, στηριζόμενο στις πρόσθετες παρατηρήσεις που κατέθεσε η αρχή ανταγωνισμού κατόπιν της αποφάσεως του Ανωτάτου Δικαστηρίου, επισημαίνει ότι τα συμπεράσματα της εν λόγω αποφάσεως διαφέρουν ουσιωδώς από εκείνα της νομολογίας του Δικαστηρίου, με συνέπεια το περιεχόμενο του περιορισμού του ανταγωνισμού ως εκ του αποτελέσματος και ο εξ αυτού απαιτούμενος βαθμός αποδείξεως να μη θεωρούνται προφανείς.

Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι αναγκαία η υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο προκειμένου να διευκρινισθούν τα ζητήματα αποδείξεως των συμπράξεων ως εκ του αποτελέσματος.

13 Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις της αρχής ανταγωνισμού, πρέπει να υιοθετηθεί προσέγγιση ανάλογη εκείνης που είχε προκρίνει το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2021, Google και Alphabet κατά Επιτροπής (Google Shopping) (T-612/17, EU:T:2021:763), η οποία αφορούσε παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, και για την εφαρμογή και ερμηνεία του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και, συνεπώς, του άρθρου 11 του νόμου περί ανταγωνισμού. Στην απόφαση εκείνη, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι όντως επήλθαν πιθανές συνέπειες της εξαλείψεως ή του περιορισμού του ανταγωνισμού, αλλά ότι αρκεί να αποδείξει την ύπαρξη δυνητικών αποτελεσμάτων. Ως εκ τούτου, κατά το αιτούν δικαστήριο, από την εν λόγω απόφαση προκύπτει ότι, κατά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων συμφωνίας επί του ανταγωνισμού, το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως δεν πρέπει να περιορίζεται στη διαπίστωση ειδικών και μετρήσιμων αρνητικών αποτελεσμάτων επί του ανταγωνισμού, διότι μια τέτοια προσέγγιση θα απέκλειε εν τοις πράγμασι τη δυνατότητα της οικείας αρχής ανταγωνισμού να θέσει τέρμα σε περιορισμούς του ανταγωνισμού οι οποίοι δεν έχουν ακόμη παραγάγει απτά αρνητικά αποτελέσματα.

14 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Administratīvā apgabaltiesa (διοικητικό εφετείο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επιβάλλει το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ στην αρχή ανταγωνισμού που εξετάζει σύμπραξη προβλέπουσα περιορισμούς οι οποίοι αφορούν την εγγύηση για αυτοκίνητα οχήματα και υποχρεώνουν ή παρακινούν τους κυρίους των οχημάτων, προκειμένου να εξακολουθεί να ισχύει η εν λόγω εγγύηση, αφενός μεν, να προβαίνουν στην επισκευή και στη συντήρηση των οχημάτων μόνο σε εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους του κατασκευαστή αυτοκινήτων, αφετέρου δε, να χρησιμοποιούν στο πλαίσιο της τακτικής συντήρησης τα γνήσια ανταλλακτικά του κατασκευαστή να αποδείξει την ύπαρξη πραγματικών και συγκεκριμένων περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων (actual/real restrictive effects on competition);

2) Αρκεί, σύμφωνα με το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να αποδείξει η αρχή ανταγωνισμού που εξετάζει τη μνημονευόμενη στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα σύμπραξη την ύπαρξη απλώς δυνητικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων (potential restrictive effects);»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

15 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η εφαρμογή του άρθρου 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού δεν πρέπει να αποκλίνει από εκείνη του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι οι εν λόγω δύο διατάξεις καθορίζουν κατ' ουσίαν ανάλογο νομικό πλαίσιο. Κατά συνέπεια, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εκτιμήσεις του Δικαστηρίου όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

16 Κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη για τη δικαστική απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο το αν η προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Συνεπώς, καθόσον τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να αποφανθεί επ' αυτών (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

17 Εντούτοις, κατά πάγια επίσης νομολογία, απόκειται στο Δικαστήριο να ερευνήσει τις συνθήκες υπό τις οποίες του έχουν υποβληθεί τα προδικαστικά ερωτήματα από το εθνικό δικαστήριο, προκειμένου να ελέγξει κατά πόσον είναι αρμόδιο να απαντήσει (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

18 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει εαυτό αρμόδιο να αποφανθεί επί αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως σχετικών με διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σε περιπτώσεις όπου τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης δεν ενέπιπταν μεν στο άμεσο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, πλην όμως οι συναφείς διατάξεις του δικαίου αυτού εφαρμόζονταν δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, η οποία προέβλεπε, ως προς τις αμιγώς εσωτερικές καταστάσεις, λύσεις σύμφωνες με εκείνες που είχαν γίνει δεκτές από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

19 Η αρμοδιότητα αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι υφίσταται πρόδηλο συμφέρον της έννομης τάξης της Ένωσης για ομοιόμορφη ερμηνεία των διατάξεων που προέρχονται από το δίκαιο της Ένωσης προς αποφυγή ερμηνευτικών αποκλίσεων στο μέλλον (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2022, Baltijas Starptautiskā Akadēmija et Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 και C-318/21, EU:C:2022:785, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού προβλέπει νομικό πλαίσιο πανομοιότυπο εκείνου του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και ότι το εν λόγω άρθρο 11, παράγραφος 1, ερμηνεύεται στη λεττονική έννομη τάξη κατά τρόπο όμοιο προς το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει εαυτό αρμόδιο να αποφαίνεται επί αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως που αφορούσαν την ερμηνεία του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού ετύγχανε εφαρμογής ανεξαρτήτως εάν επηρεαζόταν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Συνεπώς, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, να αποφανθεί επί των προδικαστικών ερωτημάτων σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

22 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι επιβάλλει στην αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους που εξετάζει αν συμφωνία

προβλέπουσα περιορισμούς όσον αφορά την εγγύηση για αυτοκίνητα οχήματα οι οποίοι υποχρεώνουν ή παρακινούν τους κυρίους των αυτοκινήτων να απευθύνονται για την επισκευή και τη συντήρηση των αυτοκινήτων οχημάτων αποκλειστικώς σε εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους του κατασκευαστή, καθώς και να χρησιμοποιούν γνήσια ανταλλακτικά του κατασκευαστή στο πλαίσιο της τακτικής συντηρήσεως, προκειμένου να εξακολουθεί να ισχύει η εγγύηση, μπορεί να θεωρηθεί περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αποτελέσματος, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, την υποχρέωση να αποδείξει την ύπαρξη συγκεκριμένων και πραγματικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων ή αν αρκεί να αποδείξει την ύπαρξη δυνητικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων.

23 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, βάσει του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

24 Για να γίνει δεκτό, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ότι συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, απαιτείται, σύμφωνα με το ίδιο το γράμμα της εν λόγω διατάξεως, να αποδειχθεί είτε ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού είτε ότι η επίμαχη συμπεριφορά έχει τέτοιο αποτέλεσμα (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, International Skating Union κατά Επιτροπής, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, σκέψη 98 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Προς τούτο, πρέπει να εξετασθεί, σε πρώτο στάδιο, το αντικείμενο της επίμαχης συμπεριφοράς. Σε περίπτωση κατά την οποία, κατά το πέρας της συγκεκριμένης εξετάσεως, αποδεικνύεται ότι η επίμαχη συμπεριφορά έχει αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, παρέλκει η εξέταση του αποτελέσματός της επί του ανταγωνισμού. Επομένως, μόνο σε περίπτωση κατά την οποία η εν λόγω συμπεριφορά δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο απαιτείται να εξετασθεί, σε δεύτερο στάδιο, το αποτέλεσμα αυτό (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, International Skating Union κατά Επιτροπής, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, σκέψη 99 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Η εξέταση που πρέπει να πραγματοποιηθεί διαφέρει αναλόγως αν αφορά το ζήτημα αν η επίμαχη συμπεριφορά έχει ως «αντικείμενο» ή ως «αποτέλεσμα» την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι καθεμιά από τις δύο έννοιες υπόκειται σε διαφορετικό νομικό καθεστώς και διαφορετικούς κανόνες περί αποδείξεως (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, International Skating Union κατά Επιτροπής, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, σκέψη 100 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

27 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο, στηριζόμενο στην παραδοχή, της οποίας το βάσιμο οφείλει να διακριβώσει το ίδιο, ότι επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης συμφωνίας δεν έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, επισημαίνει ότι υποχρεούται να εκτιμήσει αν η εν λόγω συμφωνία έχει αποτέλεσμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.

28 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της συμπεριφοράς που έχει αντίθετο προς τον ανταγωνισμό «αποτέλεσμα» καταλαμβάνει κάθε συμπεριφορά η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει «αντικείμενο» αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται ότι η συμπεριφορά αυτή έχει ως πραγματικό ή δυνητικό αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον

περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, τούτο δε κατά τρόπο αισθητό (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, International Skating Union κατά Επιτροπής, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, σκέψη 109 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Προς τούτο, απαιτείται να εξετασθεί η λειτουργία του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν εάν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική (αποφάσεις της 18ης Νοεμβρίου 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, σκέψη 74, και της 21ης Δεκεμβρίου 2023, International Skating Union κατά Επιτροπής, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, σκέψη 110 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), προσδιοριζομένης της αγοράς ή των αγορών στις οποίες η συμπεριφορά αυτή προορίζεται να παράγει τα αποτελέσματά της και, εν συνεχεία, διά του χαρακτηρισμού των αποτελεσμάτων, είτε είναι πραγματικά είτε δυνητικά. Η εξέταση αυτή προϋποθέτει αφ' εαυτής ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων.

30 Η εκτίμηση των αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων με γνώμονα το άρθρο 101 ΣΛΕΕ απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εντάσσεται, ιδίως το οικονομικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους οι οικείες επιχειρήσεις, η φύση των επηρεαζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών, καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της εν λόγω αγοράς ή των εν λόγω αγορών. Επομένως, το αντίστροφο σενάριο, με βάση την παραδοχή ότι δεν υφίσταται η εν λόγω συμφωνία, πρέπει να είναι ρεαλιστικό και αξιόπιστο (απόφαση της 27ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Servier κ.λπ., C-176/19 P, EU:C:2024:549, σκέψη 341 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

31 Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει συναφώς ότι η απόδειξη του αντίστροφου σεναρίου έχει ως σκοπό να διαπιστωθούν οι ρεαλιστικές δυνατότητες της συμπεριφοράς των οικονομικών φορέων, εάν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία, και να προσδιορισθεί πώς θα λειτουργούσε πιθανώς η αγορά καθώς και ποια θα ήταν η δομή της, εάν δεν είχε συναφθεί η οικεία συμφωνία [αποφάσεις της 30ής Ιανουαρίου 2020, Generics (UK) κ.λπ., C-307/18, EU:C:2020:52, σκέψη 120, και της 18ης Νοεμβρίου 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, σκέψη 76].

32 Εντούτοις, ο ταυτόχρονα ρεαλιστικός και αξιόπιστος χαρακτήρας του αντίστροφου σεναρίου δεν αναιρεί τη δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη τα αμιγώς δυνητικά αποτελέσματα συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων για να διαπιστωθεί αν συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αποτελέσματος. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η παραδοχή, σε περίπτωση κατά την οποία συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων τέθηκε σε εφαρμογή, ότι δεν μπορούν να λαμβάνονται υπόψη τα δυνητικά αποτελέσματα της συμφωνίας προς εκτίμηση των περιοριστικών του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων της θα παρέβλεπε τόσο τα χαρακτηριστικά της αντίστροφης μεθόδου που είναι συμφυής με την εκτίμηση περί περιορισμού του ανταγωνισμού ως εκ του αποτελέσματος όσο και τη νομολογία κατά την οποία τα περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα μπορούν να είναι είτε πραγματικά είτε δυνητικά, πλην όμως πρέπει να είναι αρκούντως αισθητά (πρβλ. απόφαση της 27ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Servier κ.λπ., C-176/19 P, EU:C:2024:549, σκέψεις 345 έως 353).

33 Συγκεκριμένα, αρκεί, κατόπιν προσήκουσας εξετάσεως της λειτουργίας του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν εάν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία, να μπορούν να διαπιστωθούν δυνητικά περιοριστικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού τα οποία είναι

αρκούντως αισθητά (πρβλ. αποφάσεις της 28ης Μαΐου 1998, Deere κατά Επιτροπής, C-7/95 P, EU:C:1998:256, σκέψεις 77 και 78, και της 28ης Μαΐου 1998, New Holland Ford κατά Επιτροπής, C-8/95 P, EU:C:1998:257, σκέψεις 91 και 92).

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν η αρχή ανταγωνισμού εξέτασε ορθώς τον τρόπο με τον οποίο θα λειτουργούσε ο ανταγωνισμός εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν εάν δεν υπήρχαν τα αποτελέσματα της επίμαχης συμφωνίας, προσδιορίζοντας τις αγορές στις οποίες παράγει αποτελέσματα η συμφωνία καθώς και τα εν λόγω αισθητά αποτελέσματα, είτε είναι πραγματικά είτε δυνητικά.

35 Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 65 και 66 της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2015, Post Danmark (C-23/14, EU:C:2015:651), ότι, για να διαπιστωθεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας πρακτικής εξεταζόμενης με γνώμονα το άρθρο 82 ΕΚ (νυν άρθρο 102 ΣΛΕΕ), το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αποτέλεσμά της στην αγορά πρέπει μεν να υφίσταται, χωρίς όμως να είναι οπωσδήποτε συγκεκριμένο, δεδομένου ότι αρκεί η απόδειξη της υπάρξεως δυνητικού αντίθετου προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματος ικανού να εκτοπίσει τους ανταγωνιστές που είναι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί με την επιχείρηση η οποία κατέχει τη δεσπόζουσα θέση.

36 Ως εκ τούτου, η ερμηνεία του άρθρου 101 ΣΛΕΕ την οποία προέκρινε η νομολογία που μνημονεύθηκε στις σκέψεις 28 και 33 της παρούσας αποφάσεως και κατά την οποία αρκεί να αποδειχθεί η ύπαρξη δυνητικών αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων, ιδίως δε αποτελεσμάτων δυνάμενων να παρεμποδίσουν την είσοδο δυνητικών ανταγωνιστών στην αγορά, αντιστοιχεί σε εκείνη του άρθρου 102 ΣΛΕΕ την οποία προέκρινε η νομολογία που μνημονεύθηκε στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως.

37 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στην αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους που εξετάζει αν συμφωνία προβλέπουσα περιορισμούς όσον αφορά την εγγύηση για αυτοκίνητα οχήματα οι οποίοι υποχρεώνουν ή παρακινούν τους κυρίους των αυτοκινήτων να απευθύνονται για την επισκευή και τη συντήρηση των αυτοκινήτων οχημάτων αποκλειστικώς σε εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους του κατασκευαστή, καθώς και να χρησιμοποιούν γνήσια ανταλλακτικά του κατασκευαστή στο πλαίσιο της τακτικής συντηρήσεως, προκειμένου να εξακολουθεί να ισχύει η εγγύηση, μπορεί να θεωρηθεί περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αποτελέσματος, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, την υποχρέωση να αποδείξει την ύπαρξη συγκεκριμένων και πραγματικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων. Αρκεί η αρχή να αποδείξει, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, την ύπαρξη δυνητικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά είναι αρκούντως αισθητά.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στην αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους που εξετάζει αν συμφωνία προβλέπουσα περιορισμούς όσον αφορά την εγγύηση για αυτοκίνητα οχήματα οι οποίοι υποχρεώνουν ή παρακινούν τους κυρίους των αυτοκινήτων να απευθύνονται για την επισκευή και τη συντήρηση των αυτοκινήτων οχημάτων αποκλειστικώς σε εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους του κατασκευαστή, καθώς και να χρησιμοποιούν γνήσια ανταλλακτικά του κατασκευαστή στο πλαίσιο της τακτικής συντηρήσεως, προκειμένου να εξακολουθεί να ισχύει η εγγύηση, μπορεί να θεωρηθεί περιορισμός του ανταγωνισμού ως εκ του αποτελέσματος, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, την υποχρέωση να αποδείξει την ύπαρξη συγκεκριμένων και πραγματικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων. Αρκεί η αρχή να αποδείξει, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, την ύπαρξη δυνητικών περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά είναι αρκούντως αισθητά.

(υπογραφές)